

— Ти защо не бъгашъ? Не се ли страхувашъ отъ черкезитѣ?

— Защо да се страхувамъ? Преди малко дохождаха едини, черкези ли бѣха, турци ли, не ги знае, гледаха, гледаха и казаха: „фукара“ (беденъ) и си отидоха,—хладнокръвно каза дѣдo Вълко.

Току що се бѣхме скрили въ полуутъмното килерче и мълчехме, едно отъ десетата, отъ тъмнината се уплаши и взе да плаче. Майка му всъкакъ се стараеше да го умири да не плаче, че черкези и турци ще дойдатъ да го взематъ, но разбирали отъ такива плашища? То си знаеше своята пѣсень. Единъ отъ мжжѣтѣ, ядосанъ, извика: „Дайте да го затворя въ сандъка!,“ отъ мжжкия гласъ ли се уплаши или отъ сандъка, детето мълчна.

Мълчахме и ние.

— Какво сме се затворили въ това тъмно килерче? Ако ще бѣгаме, да бѣгаме навреме. Нима чакаме да дойдатъ нѣкои черкези всички да ни избиятъ,—каза братовчедката ми Теофана Златарова и тръгна да излизат.

Излязохме на двора и погледяхме през вратата вънъ. За наше щастие, жива душа не се виждаше по пътя.

Богъ да ни пази, казахме, и, като се прекръстихме, тръгнахме всички край рѣката.

Не бѣхме изминали още 50 крачки, отгоре се показваха други бѣзланци турци. Уплашихме се отъ тѣхъ и ускорихме вървежка си.

— Гледайте, и при „Яновчината чешма“ има турци, — каза единъ отъ женитѣ.

Изленедани, ние се спрѣхахме. Ами сега! какво да правимъ? Околните врати се оказаха заключени. И когато щѣхме пакъ да се връщаме у дѣдo Вълкови, единъ отъ турцитѣ при чешмата ни направи знакъ съ рѣжка да отидемъ при тѣхъ. Разбрахме, че това сѫ българи, облѣчени като турци.

Обрадвани, ние бѣразо отидохме при тѣхъ.

— Защо се толкозъ страхувате? — каза Кирякъ Михаилъ Папукчиата.

Минимитѣ турци бѣха: Кирякъ Михаилъ, Димитъръ и Юрданъ Бибони и братовчедъ ми Иванъ Стайконъ. Тѣ ни убедиха да останемъ при тѣхъ, у дома на Димитъръ Бибовъ. Димитъръ Бибовъ бѣше женитъ за моя братовчедка, сестра на Иванъ Стайковъ. Презъ единъ дворъ отидохме у тѣхъ. Вуйчо Тодоръ и другите отидоха въ „Ручока“ при свои роднини.

У Димитъръ Бибовъ.

Когато се тръгне отъ „Яновчината чешма“ за „Ручока“ въ първата улица, четвъртата къща отъ лъво бѣше на Димитъръ Бибовъ. Къщата бѣ построена въ дъното на двора и едноетажна. Но понеже мястото бѣ малко стръмно, половината къща къмъ южната страна изглеждаше двуетажна. Отъ тази страна се виждаха на срѣща височините и махалитѣ: „Телли-кая“ и „Гъръльть“. Съ една дума бѣхме на добъръ наблювателенъ постъ.

Къщата имаше две стаи, килеръ, къщичка и коридоръ. Въ южната стая живѣше Димитъръ Бибовъ, а въ другата—родителите му. Въ южната стая имаше огнище, покрай стените миндеръци за съдане, долапи и малка вратичка, която водѣше въ килера. Това бѣше стаята, дето, презъ това страшно и разбръкано време, прекарахме седемъ дена. Казвамъ страшно, но за нась бѣше щастие, дето бѣхме събрани на едно място толкова души братовчеди и братовчедки, деца на три сестри.

И тукъ се нареди единъ редъ, женитъ заеха южната стая, а мжжетъ другата. Ние съ брата си имахме достъпъ и въ дветѣ стаи. „Женската стая“, така наречахме южната стая, буквально бѣше препълнена съ жени и деца, наಸѣдали на миндеръците и на постланитѣ черги, разговаряха се и пиеха кафе.

Слава Богу, тукъ между роднини и при толкозъ мжже, които казваха, че нищо лошо нѣма да се случи, успокоихме се. И действително, махалата бѣ така расположена, че, не дай Боже, и да ни нападнатъ черкези, лесно щѣхме да избѣгнемъ въ „Ручока“, дето турски и черкезки кракъ мжжно би стѫпилъ.

Отъ всичките мжже само Кирякъ Михаилъ имаше оръжие. Наистина, оръжието му не бѣше кой знай какво, а една кремъклия пушка, стара система, но щастие голъмо бѣше въ това време, човѣкъ да има такава пушка.

Жената и тукъ показа инстинкта си, че уважава героя, рицаря-мжжъ. Като видѣха Киряка облѣченъ въ турски дрехи, чепъренъ, чалмичка на глава, сиялялъкъ на кръста, дето стърчеше голъмъ ножъ и съ пушка въ рѣка, любезнозно поканиха въ стаята си да го почерпятъ кафе.

— Кирякъ, какъ можа да скриешъ пушката и ножа да ти не земашъ отъ коняка? — запита го една отъ женитѣ.

— А-ха, нима съмъ дете да си дамъ пушката? На ко-

мисията дадохъ единъ ръждивъ пищовъ и си отидаха. Въ такова разбъркано време пушката говори. Който има оржие, той запонъдва. Нали е така? Ехъ, да имаме още две-три пушки, че нека ни нападнатъ черкези, — казваше Кирикъ, като си пише кафето.

— Имахме единъ голѣмъ револверъ, но сега не знамъ у кого остана, — обади се Евгени.

— Тъй ли! Ждѣ съ да го вземемъ? — запита Кирикъ, на когото очитѣ сътнаха като на хиена.

— И ние не знаемъ. Когато бѣхъ у Куцела Тодю, мжетѣ го взеха да ни пазятъ. У кого остана, не знаемъ. Юнаци ли пъть бѣха мжетѣ, я! Смѣшно бѣше, когато единъ отъ тѣхъ подаваша револвера на Димитра Кузмовъ да го носи, жена му се застъпила и му каза: „брее, дано не ти дамъ да го носишъ! Защо другъ не го вземе, а ти да ставашъ глупавъ? Или искашъ турциѣ да го намѣрятъ у тебе и да те обесятъ?“ — разказваше Евгени, като се смѣеше.

Вечерта, когато се смирачи, Кирикъ съ ѿще нѣколко души съ приготвиха да отидатъ за револвера. Но дойде имъ на ума, че може Димитъръ, ако е у него, да го не даде. Затова поискаха отъ страна на Евгени да отида и азъ да го поискахъ. Отъ начало майка ми не ми позволяваше, но после позволи, като забележи, добре да ме пазятъ.

— Спокойна бѫди, бе джанкънъ! Първо нашитѣ глави трѣбва да паднатъ, — успокояваше Кирикъ.

Кирикъ съ пушка на рамо, ние въоръжени съ брадви и тояги, излѣзохме на улицата, оттамъ възвихме на горе кѣмъ „Ручока“ и почукахме на една врата. Следъ малко отажтре нѣкой попита: „Кой чука?“ Кирикъ се обади: „Папукчията Кирикъ. Колой, отвори!“ Вратата се отвори и презъ коминулуци, отдохоме въ кѫщата, дето бѣше Димитъръ Кузмовъ. За револвера каза, че не знае, но мисли, че нѣкон го заровили въ сиѣга преди да тръгнемъ отъ кѫщата на Куцела Тодю. Върнахме се безъ револверъ. Когато казахме на жениѣ какво сѫ направили револвера, тѣ се смѣха.

— Хитри мжже, скрили го на топло въ сиѣга, — забелъзя шеговито сестра ми.

— Ахъ, каква работа щѫше да свърши, каква работа Г — ядосаше се Кирикъ, като силно въздъхна.

Наблизаваше срѣдѣ нощи. Кирикъ стана да си отива.

— Лека нощъ. Спете си спокойно. Ние, цѣлата нощъ пазимъ махалата, — успокояваше ни той, като излизаше отъ стаята.

2^и Януарий.

Съмна се. И тази нощъ прекарахме благополучно. Нѣ-
кои жени се оплакваха, че не могли да спятъ добре отъ
неудобното лежане. Ехъ, не е като кога човѣкъ си е у
дома, по като си мислѣхме, колко ли хора въ това време
неволно сѫ напуснали домоветѣ си безъ дрехи, безъ огнь
и спятъ вънъ на сиѣга, благодарихме на Бога, че поне сме въ
кѫща и на топло. Мжетѣ въ другата стая кое спали, кое
не спали, цѣлата нощъ пазили.

Породи се единъ важенъ въпросъ за гърлото, т. е. за храна.

— Каквото сме събрали толкова души, все съ здрави
стомаси, въ скоро време всичко ще изядемъ — каза една отъ
жениѣтѣ.

— За ядене не се грижете. Въ зимника долу е пренесенъ
цѣлиятъ ми бакалски дюкянъ. Оризъ има, соль, кафе,
захаръ, зехтинъ, фасулъ и какво ли не. Всичко даль Господъ.
Ше ядемъ, доде има. По-добре ли бѣше турциѣ да го ограбятъ, — говорѣше Димитъръ Бибовъ.

Той, като добъръ домакинъ, канѣше ни да ядемъ отъ
стоката му, но биваше ли това? Не. Ето защо леля ми
хаджийка му каза:

— Добре, Димитре, но и у дома даль Господъ. Главното съ хлѣбъ да има. У дома имаме нѣколко чували брашно,
да може да се донесе поне единъ.

— Добре, но кой ще отиде? — обади се единъ отъ мжетѣ.

Никой не се решаваше да отиде, защото черкезитѣ,
щомъ виждаха мжжъ изъ улицата, стреляха на него, види се
отъ страхъ да не би да има оржие. Следъ дѣлги съвещания
реши се баба Дѣля да отиде у дома на Иванъ Стайковъ,
който по-близна, да донесе малко брашно. А за повече
брашно, презъ нощта мжетѣ да донесатъ отъ лелини единъ
чуvalъ. Съ горбичка подъ мишица и съ тояжка въ ржка,
баба Дѣля се прекръсти и заминя. Следъ малко тя се завърна.

— Де е брашното, бабо Дѣльо? — запита я Иванъ
Стайковъ.

— Черкезитѣ не ме оставиха да влѣза въ кѫщи. Когато
наблизихъ кѫщата, на среща отъ хаджи Костадинови изли-
заха черкези. Единиятъ отъ тѣхъ ми каза: „Бабо, ждѣ оти-
вашъ? Бѣгай отъ тука!“ Азъ се сѣтихъ, че на мене казва,
но си върѣхъ полека и когато вече дойдохъ до вратата,
черкезина дойде при мене и извика: „Бе жено, тебе казвамъ,